

ЕНЕРГИЈА

КОЛУБАРА

број 85 // децембар 2024.

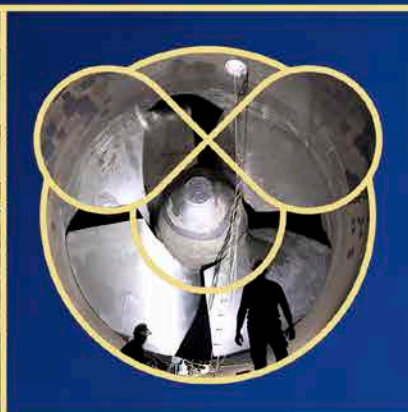
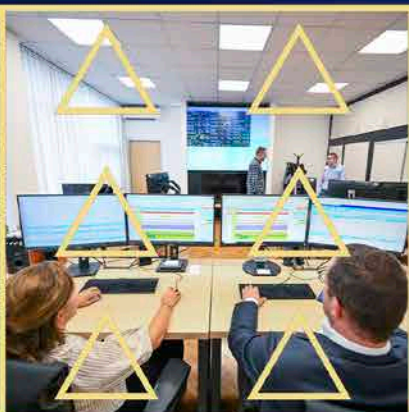
ISSN 2560-5143

■ Инвестициона оправка „глодара 3“ на Пољу „Е“

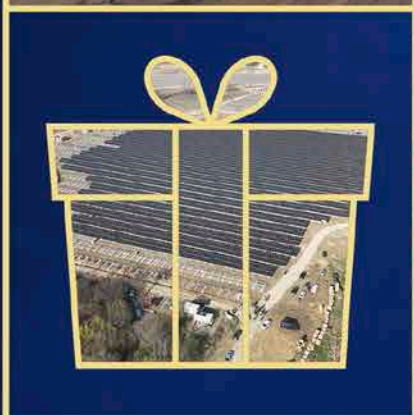
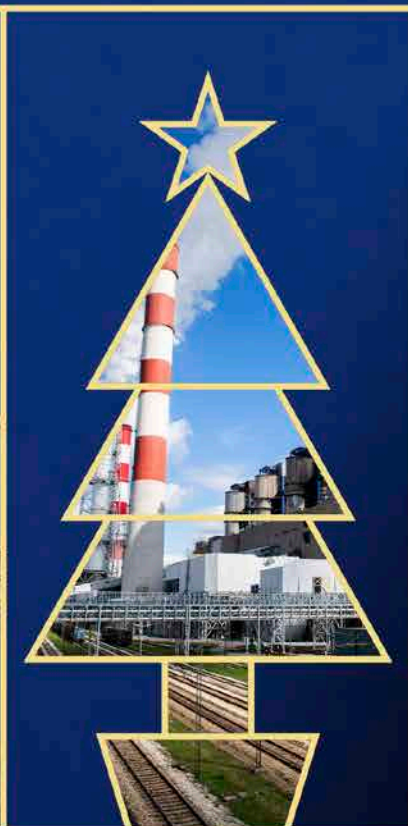
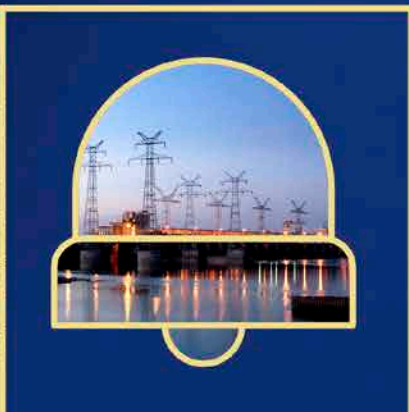
Квалитет
који истрајава

www.eps.rs

СРЕЋНИ НОВОГОДИШЊИ И БОЖИЋНИ ПРАЗНИЦИ!

ВАШ ЕПС

Садржај

из епс групе

05

Примопредаја сертификата
о преузимању блока БЗ
Производња ЕПС-а јача за 350 MW

06

Додељени уговори о стипендијама
студентима техничких факултета
ЕПС стипендира 30 најбољих академица

актуелно

10

„Тамнава-Западно поље“
**Златни
рударски изазов**

репортажа

14

Из погона Елмонт
**Поглед кроз
радионички прозор**

17

Тракиста са „Тамнаве“
са бројним интересовањима
Живот као на покретној траци

локални мозаик

18

Дванаести школски
позоришни фестивал
Снажан начин да се пренесе порука

22

Лазаревац десети пут заредом
најхуманија општина у Србији
Драгоцени даваоци крви

Са конференције „Нова ера енергетике: где су регионалне електропривреде данас – планови за будућност“

Трасирање новог пута ЕПС-а

12

Поводом 55. рођендана
Суве сепарације

**Прерађено више
од пола милијарде
тона угља**

16

Поље „Г“

**Ремонт
завршен
пред празнике**

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,

РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB СИТЕ: www.rbkolubara.rs,

НАСЛОВНА СТРАНА: Александар Рашин, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године. Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Енергија ветра за 30.000 домаћинстава

До краја деценије скоро сваки други мегават-час електричне енергије производиће се из обновљивих извора енергије

После много изазова, ветропарк „Костолац“ гради се пуном паром и део је настојања Србије да, као и друге европске земље, производи више чисте енергије за своје грађане и привреду и смањује зависност од фосилних горива – рекла је 5. децембра министарка рударства и енергетике Дубравка Ћедовић Хандановић током обиласка радова на изградњи ветропарка снаге 66 мегавата.

Она је градилиште ВЕ „Костолац“ обишла са амбасадорима Европске уније и Савезне Републике Немачке, Емануелеом Жиофреом и Анке Конрад и генералним директором „Електропривреде Србије“ Душаном Живковићем.

– До краја деценије скоро сваки други мегават-час електричне енергије производиће се из обновљивих извора енергије што је показатељ да смо покренули незаустављив процес енергетске транзиције. То је потврдила и Енергетска заједница означивши Србију као лидера у спровођењу реформи у овој области. Захвални смо Европској унији што је издвојила 30 милиона евра бесповратних средстава, као и Немачкој на повољним условима кредитирања и додатном гранту кроз развојну банку KfW. Осим тога, старо рударско одлагалиште на овај начин постаје место на којем ће се производити чиста енергија са мањим утицајем на животну

средину – рекла је министарка Ћедовић Хандановић.

Говорећи о тренутном напретку радова, генерални директор „Електропривреде Србије“ Душан Живковић, рекао је да су интензивни радови у току на све четири локације.

– До сада је бетонирано 15 темеља, изграђени су ветрогенератори ВГ7 и ВГ6 и следи градња ветрогенератора 1. Гради се трафостаница, разводно постројење и унутрашња кабловска мрежа, а планирано је да се радови заврше средину 2025. године. За пројекат су добијене све грађевинске дозволе, као и све измене грађевинских дозвола. Ветропарк ће годишње производити 187 милиона киловат-часова, што је довољно за снабдевање зеленом енергијом око 30.000 домаћинстава – навео је Живковић.

Инвестиција је вредна 144 милиона евра, финансира се из Немачке развојне сарадње кроз кредит KfW банке од 110 милиона евра, бесповратна

средства Европске уније износе 30 милиона, док део средстава обезбеђује „Електропривреда Србије“.

Амбасадор Европске уније Емануеле Жиофре навео је да је ветропарк „Костолац“ значајно достигнуће у енергетској транзицији Србије и сведочанство снажног партнерства Србије и Европске уније.

– Овај пројекат, усклађен са Зеленом агендом ЕУ за Западни Балкан, представља конкретан корак ка декарбонизацији и одрживом енергетском развоју. Користећи енергију ветра, Србија не само да смањује своју зависност од фосилних горива већ и унапређује своје климатске обавезе и обезбеђује чистију будућност за своје грађане. Европска унија са поносом подржава трансформацију енергетског сектора Србије и од 2000. године је уложила више од милијарду евра бесповратних средстава. Од побољшања енергетске ефикасности до подстицања пројеката обновљиве енергије, посвећени смо помагању Србији да изгради

отпоран и модеран енергетски систем. Ово партнерство, засновано на Европском зеленом договору и Зеленој агенди за Западни Балкан, показује да одрживи раст и заштита животне средине могу да иду руку под руку, подржавајући напредак Србије ка интеграцији у ЕУ и зеленој будућности – изјавио је Жиофре.

Р. Е.

Дуга сарадња

Амбасадорка Савезне Републике Немачке Анке Конрад, истакла је да је Немачка поносна што подржава изградњу прве јавне ветроелектране у Србији као део дугогодишње развојне сарадње у транзицији ка зеленој енергији у Србији, која траје од 2000. године. – Пројекат „Ветроелектрана Костолац“ – подржан Немачком развојном сарадњом преко KfW-а и ЕУ – помаже Србији да смањи зависност од фосилних горива и до 2050. године оствари своје циљеве ка неутралности угљеника – рекла је Конрад.

Производња ЕПС-а јача за 350 MW

Нови блок је саграђен по најстрожим еколошким стандардима, док су током пробног рада забележени и бољи резултати по питању заштите животне средине

После више од три деценије, „Електропривреда Србије“ изградила је модеран блок, високог степена ефикасности који испуњава све домаће и европске стандарде заштите животне средине. ЕПС је добио нови производни капацитет блок БЗ у Костолацу, пошто је 13. децембра одржана званична примопредаја Сертификата о преузимању блока између ЕПС-а и извођача радова компаније „China Machinery Engineering Corporation“ (СМЕС). Примопредаји Сертификата и потписивању Уговора о управљању блоком, присуствовали су министарка рударства и енергетике Дубравка Ћедовић Хандановић и амбасадор Народне Републике Кине Ли Минг.

– Данас је историјски дан за српску електропривреду, јер званично нова термоелектрана, Костолац БЗ, снаге 350 MW, постаје део система наше електропривреде. Прошло је скоро 35 година од последњег великог енергетског капацитета који је Србија изградила. Са данашњим даном је тај дуги енергетски „зимски сан“ завршен – рекла је министарка рударства и енергетике. – Пред нама су нови пројекти, нове инвестиције, којима ћемо створити услове да наша земља има довољно електричне енергије из сопствених извора. Нова електрана даваће око пет одсто укупне електричне енергије у Србији, чинећи наш енергетски систем сигурнијим у време кад је енергетика питање број један за сваку државу, посебно у Европи и нашем региону.

Она је навела да ће модерна електрана обезбеђивати не само поуздану производњу електричне енергије годишње, већ и највише еколошке стандарде за овај вид производње енергије. Министарка Ћедовић Хандановић је додала да је било много изазова до данашњег дана када је потписан сертификат о преузимању новог блока од кинеског извођача, од завршетка свих радова, спровођења тестова и гаранцијских испитивања и истакла захвалност свима који су дали допринос у овом процесу.

Пројекат изградње термоблока реализован је на основу међудржавног споразума Србије и Кине.

– Иако је период изградње био изазован, запослени компаније СМЕС су се придржавали принципа научности и прецизности уз потпуну сарадњу са српском страном. У последњих неколико година, економија Србије се стабилно развија, док се захтеви за енергијом непрекидно повећавају. Овај пројекат има значајну улогу не само у повећању енергетске безбедности Србије већ постаје нови пример пријатељске сарадње Кине и Србије. Желимо да унапређујемо енергетску сарадњу са Србијом и у будућности, као и да допринесемо изградњи заједнице са заједничком будућношћу две земље – рекао је амбасадор НР Кине у Србији Ли Минг.

Изградња новог блока заједно са проширењем капацитета рударског копа Дрмно вредна је 715,6 милиона долара.

– Најсавременија опрема и технологија која је произведена у чак 130 компанија из Кине, Немачке, Србије и других земаља, нови блок чини високо ефикасним. Саграђен је по најстрожим еколошким стандардима, док су током пробног рада забележени и бољи резултати по питању

заштите животне средине. Блок ће Србији донети додатну електроенергетску сигурност са 2,2 до 2,5 милиона киловат-сати електричне енергије годишње – нагласио је Душан Живковић, генерални директор „Електропривреде Србије“.

Фанг Јаншуи, генерални директор компаније СМЕС, рекао је да је нови блок још један доказ великог пријатељства Србије и Кине.

– Од момента прикључења на мрежу до данас, блок ради стабилно и ефикасно са високим степеном аутоматизације, док су еколошки параметри далеко бољи од оних које прописује Европа – навео је први човек кинеске компаније.

P. E.

Кубици и тоне

У реализацији је учествовао велики број реномираних компанија из Кине, уз значајно учешће српске привреде, односно компанија које се баве производњом опреме и извођењем радова, реномирани домаћи институти, факултети и велики број пројектантских кућа. Током изградње блока БЗ уграђено је више од 120.000 кубних метара бетона, 2.500 шипова, ископано је 220.000 кубика земље, уграђено је 60.000 тона челичне конструкције без котла.

Трасирање новог пута ЕПС-а

Пораст захтева за енергијом кретаће се и до 50 одсто

Енергетска криза наметнула је енергетску сигурност као приоритет, али и нови наратив енергетског суверенитета. Геополитичким догађајима је угрожен енергетски суверенитет и сигурност Европске уније, а наш регион, максимално фокусиран на угаљ, суочен је и са ситуацијом да, с једне стране, мора да обезбеди енергетску сигурност, тежњу ка енергетском суверенитету, а с друге стране, да буде довољно профитабилан и ликвидан и да види шта му ваља чинити у наредном периоду како би постигао своје циљеве – рекао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС АД, на панелу о развоју електропривреда у новој ери енергетике.

Он је истакао да се већ 2030. године очекује значајан удео ОИЕ, а производња из термоелектрана притиска електропривреде када је у питању очекивана CO₂ такса имајући у виду емисије по MWh

за сваку електропривреду у региону. Живковић је нагласио да су електропривреде суочене са енергетском транзицијом, али и са енергетским интензивном економијом.

– Према неким пројекцијама претпоставља се да ће се пораст захтева за енергијом кретати и до 50 одсто да би се обезбедио привредни раст од четири до пет одсто. Обезбедити енергију за тај привредни раст биће веома изазовно – рекао је Живковић.

На панелу о СВМ такси Давор Пуповац, директор Сектора за анализу тржишта и управљање ризицима у трговини електричном енергијом, истакао

је да и није баш праведно да се ова такса одмах односи на нас, јер је овај регион посвећен чланству ЕУ и реформама.

– ЕПС тежи да буде увек избалансиран и та такса нас неће пуно погодити, али биће удар на привреду. Припремамо се и сада смо у фази извештавања. Постоје многе нејасноће које се односе на извоз и транзит електричне енергије, о бројним питањима се преговара са Енергетском заједницом. Емисиони фактори су потписани, мада ће бити поново прорачунати. За емисиони фактор за извоз електричне енергије гледају се само

фосилна горива у претходних пет година. Желели бисмо да тај емисиони фактор буде једнак енергетском миксу земље. Није логично да улажете у ОИЕ, дајете подршку пројектима, стално побољшавате свој микс који је све зеленији, а плаћате таксу само на основу фосилних горива – рекао је Пуповац.

P. E.

Озбиљан потенцијал

Први човек ЕПС-а је објаснио и да је неопходна трансформација енергетских компанија, те да је ЕПС покренуо тај процес и да се то очекује и од других електропривреда у региону. – Компанија која има годишњи приход четири милијарде евра и профитом који је прошле године био нешто мањи од милијарду евра, а ове године се очекује 350 милиона евра, озбиљан је потенцијал за развој привреде, за инвестирање. ЕПС користи тај свој потенцијал. С друге стране, основна средства у вредности од девет милијарди евра траже улагања. Све то намеће потребу да се инвестира у одржавање и у нове производне објекте – рекао је Живковић.

■ Додељени уговори о стипендијама студентима техничких факултета

Тридесет најбољих студената Електротехничког, Машинског, Грађевинског и Рударско-геолошког факултета добило је уговоре о стипендирању у „Електропривреди Србије“. Студенти завршне године основних студија и студенти који први пут уписују мастер студије изабрани су на конкурс и 16. децембра су им додељене стипендије у износу од 35.000 динара месечно. Стипендије се исплаћују за свих 12 месеци у школској години. Најбољим студентима стипендистима ЕПС уговоре је уручио Душан Живковић, генерални директор ЕПС АД.

– Тридесет најбољих студената техничких факултета практично су од данас део тима највеће енергетске компаније

у земљи. Част нам је што ће ови млади и вредни људи имати прилику да упознају наш систем, науче нешто ново, надограде досадашња академска знања и верујем да започну своју професионалну каријеру у ЕПС-у – рекла је Христина Радовановић, извршна

директорка за људске ресурсе у ЕПС АД. – Интересовање студената са веома добрим оценама било је велико и то је показатељ да млади желе да стекну нова знања и искуства у нашој компанији и да препознају ЕПС као право место за каријеру. У току је трансформација

пословања ЕПС-а, имамо прве резултате и сасвим је сигурно да ће наши стипендисти бити део тог процеса. Циљ је да ЕПС и даље буде стедиште знања, струке и иновација, компанија која гарантује енергетску сигурност грађанима и привреди Србије.

P. E.

Заједнички до успеха и резултата

Организациона култура не настаје преко ноћи, већ се развија кроз процес стицања искуства чланова организације

Корпоративна култура темељ је успешног пословања и позитивна организациона култура ствара основу за успех, повећање продуктивности и мотивације, као и за стварање позитивног радног окружења.

На којим вредностима почива, како да те вредности негујемо и унапређујемо, како да се мењамо јер промене су неопходне да бисмо учили и развијали се – неке су од тема о којима је било речи током радионице са проф. др Аном Алексић Мирић, са Економског факултета у Београду.

На радионици, која је одржана 14. новембра у ТЕНТ А, истакнута је важност разумевања и јачања корпоративне културе за успех компаније и остварење дугорочних циљева. У радионици у ТЕНТ А, у оквиру реализације Плана трансформације ЕПС-а, учествовали су запослени који се баве људским ресурсима у огранцима и управи и они су

у разговору са проф. др Аном Алексић Мирић препознали кључне вредности корпоративне културе „Електропривреде Србије“.

– Организациона култура не настаје преко ноћи. Она се развија кроз процес стицања искуства чланова организације, који се обликују кроз заједничке изазове и проблеме са којима се суочавају. Култура се ствара кроз интеракцију запослених и њихове реакције на различите пословне околности. Како се предузеће развија, тако се и култура развија, а нове вредности и норме постају кључне за даљи раст организације – објаснила је проф. др Алексић Мирић.

Она је истакла и да организациона култура није статична, већ се мења и развија како се компанија суочава са новим изазовима и прилагођава новим тржишним условима. Кључно је да менаџмент буде свестан динамике ове културе и да активно ради на њеном обликовању и усмеравању ка постизању пословних циљева.

– Ефикасно управљање организационом културом донеће већу кохезију тима, бољу комуникацију и јачу посвећеност вредностима организације – рекла је проф. др Алексић Мирић.

Током радионице било је речи и о томе да се култура неке

организације може посматрати кроз две основне димензије: видљиву и скривену. Видљива димензија огледа се кроз материјалне симболе као што су логотипи, боје и дизајн простора, семантичке симболе и то су језик и начин комуникације, као и кроз облачење запослених и начин на који комуницирају. Скривена димензија односи се на вредности, односно идеална стања којима организација тежи, као и на веровања, претпоставке, емоције и перцепције запослених о организацији. Кроз разговор учесници су се сложили да заједничка култура утиче на развој позитивног радног окружења. У случају када запослени делују у складу са заједничким вредностима и нормама, њихово ангажовање и мотивација су већи. Тада се људи осећају цењено, укључено и повезано са мисијом организације и то подстиче креативност и иновације. У таквој организацији запослени осећају да имају подршку и слободу да износе нове идеје и предлоге за побољшања.

– Пословни успех није само резултат високих технолошких и производних капацитета, већ и културе која промовише међусобно поверење, сарадњу и усмереност на заједничке циљеве. Разумевање и јачање корпоративне културе нису

само естетска или формална питања, већ су од суштинске важности за успех предузећа – нагласила је проф. др Алексић Мирић. – Активним обликовањем вредности, норми и ставова, организације могу створити атмосферу која ће допринети како повећању продуктивности, тако и бољим међуљудским односима. Зато организациона култура не само да утиче на свакодневне операције, већ и на дугорочне циљеве организације.

Учесници су указали на то да су кључне вредности ЕПС-а стручност, посвећеност, стабилност, знање и друштвена одговорност и да је ЕПС мотор развоја целокупне привреде.

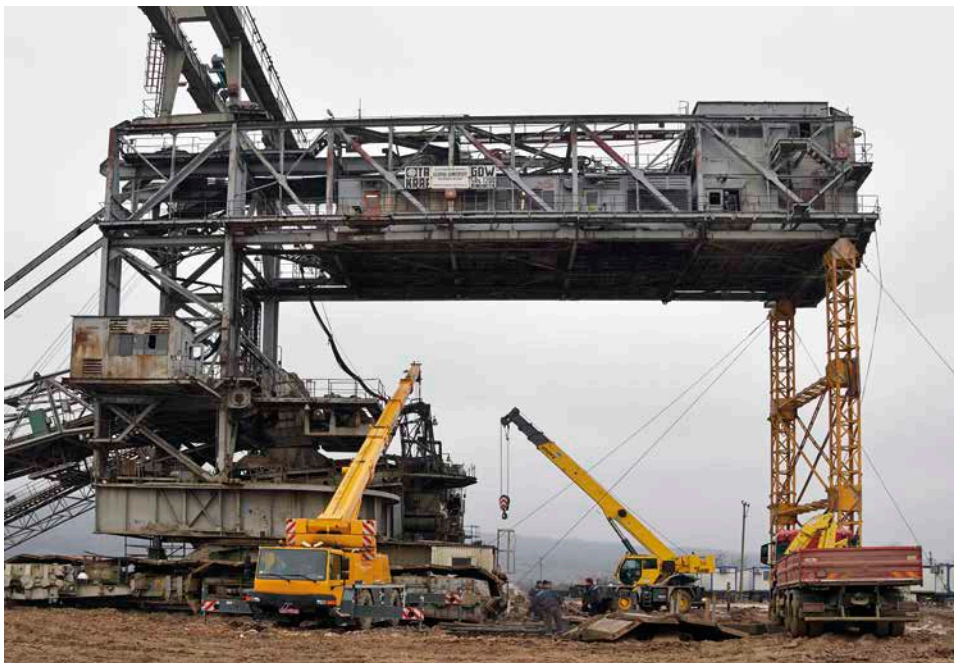
P. E.

Препрека за успех

Организациона култура може бити и „тихи убица“ успеха. Негативне културе, које укључују лошу комуникацију, нетолеранцију, отпор према променама или непоштовање вредности као што су тимски рад и поштовање, могу створити радну атмосферу у којој запослени нису мотивисани, демотивисани су и недовољно ангажовани. Тада негативна организациона култура представља озбиљну препреку за дугорочан успех и може угрозити постизање циљева и дугорочну стабилност организације.

Квалитет који истрајава

Због оштећења и истрошености стаза, кавеза и кугли, замена куглбана, што је комплексан посао и не изводи се често, овога пута била је приоритет

На површинском копу Пољу „Е“ у току је инвестициона оправка „глодара 3“ Првог А БТО система. Планирани машински послови су фокусирани на замену куглбана док је, када је реч о електроопреми, пажња усмерена на замену кабловске каце такозваним седлима. Радове изводе запослени „Метала“, уз надзор служби са система.

Стефан Андрић, рударски инжењер, подсећа да је на почетку инвестиционе оправке почетком новембра на Први А систем транспортован „глодар 5“ да би се задатак чишћења првог угљеног слоја „глодара 8“ одвијао без застоја.

– Ремонт се одвија у најнеповољнијем делу године, било је доста чишћења како би сви сегменти могли да се замене. Остварена је изузетна сарадња са електро и машинском службом. Управа нам је изашла у сусрет стављајући нам на располагање све неопходне машине, монтажни плац је припремљен заиста солидно, с обзиром на

временске услове који су нас пратили, јер су падали и снег и киша. Укључење „глодара 3“ у производни процес очекује се крајем децембра – каже Андрић.

Поступак замене куглбана спада у веома захтевне послове, јер је реч о виталном окретном делу багера. Ради се о великом лежају састављеном из више сегмената, по коме се окреће горња градња у односу на доњу. Због тога се овај посао не ради често и радни век му је у просеку 15 година,

али је сваке године неопходно детаљно сервисирање, које подразумева да се скидају кугле и кавези.

Александар Гордић, машински инжењер Првог А БТО система, запослен преко ПРО ТЕНТ-а, задужен је за надзор извођења машинских радова на „тројци“.

– Замена куглбана због оштећења и истрошености стаза, кавеза и кугли нам је приоритет. Скинули смо стари, нове стазе су означене и тренутно су на бушењу у

„Металу“. Следи монтирање и уграђивање дела горњих стаза. То нам омогућава спуштање горње градње багера које ће нам осигурати да можемо да се посветимо и неким другим пословима – јасан је Гордић.

Задигнут је и мали транспорт багера, при чему је обављен преглед редуктора. Сва колица и оштећене папуче су сервисирани, затворен је ланац када је реч о малом транспорту. Сличан посао ради се и на великом, задигнуте су гусенице тројка и четворка, ваде се колица, мењају папуче, док је на јединици и двојци потребно променити само оне које су оштећене.

Како Гордић наводи, на радном месту и полумесецу биће модификоване оштећене хабајуће плоче, уз обавезан сервис кашика и припадајућих елемената. Обављено је и центрирање и измена ролница малог противтега.

Сервисирају се сви редуктори три траке, док ће оштећене траке, ролне, као и погонски бубањ траке 2 бити замењени. Да се овом послу приступило веома темељно сведочи и вибрирајућа лежајева, која ће осигурати да се у нову сезону уђе потпуно сигурно.

Наш саговорник наглашава да ће се, пошто оптерећење куглбана мора бити равномерно, багер извагати, што се иначе ради веома ретко. „Тројка“ ће том приликом морати да се пребаци у исти положај у коме је била током претходног мерења како би се упоредила оптерећења, и утврдило да се центар баланса није померио.

– Багер јесте стар, али квалитетно урађен, па као и ауто од 20 година, често показује слабости, али их успешно решавамо. Можда неће ови нови издржати све што је он радио и шта је прошао. Треба му мало више одржавања, делова, да би стање било још боље. Баш када је реч о деловима, желим да напоменем, да се многи више не производе и да само захваљујући радионицама на Монтажи и нашим мајсторима који се сналазе и успевају да их направе, све још увек поуздано ради – истиче Гордић уз напомену да је све евидентнији недостатак радника машинске, али и свих других служби.

– Испомажемо се – ми шаљемо људе, нама их шаљу када треба. Мазаче немамо, са браварима смо слаби, а када од јануара и фебруара крене талас одласка људи у пензију, биће веома тешко. Треба дати шансу младим људима, инжењерима, јер још увек имају воље и жеље за рад и да нешто промене – закључио је Гордић.

Никола Пешаковић и Милан Ракић, електроинжењери Првог А система запослени преко ПРО ТЕНТ-а, раде надзор електрорадова на текућој инвестиционој оправци „глодара 3“. Кажу да се првенствено труде да све електрoкварове решавају током рада, да не чекају ремонт. Тако су и овај дочекали са скоро свим исправним погонима, па су се базирали на неке иновације.

– Избацили смо кабловску кацу која нам је већ извесно време стварала проблеме.

Пошто се налази на окретном делу багера, утиче на савијање каблова и оштећује их. Била је проблематична и са машинске стране, па смо је потпуно избацили и уградиле такозвана седла. Сви нови каблови су провучени кроз шлајфингер између доње и горње градње – појашњава детаље Пешаковић, уз коментар да је ова врста захвата рађена на „глодару 1“ и „глодару 2 – малом“ а да га, након њих, очекују „глодар 5“ и „глодар 6“, пошто је решење седла веома погодно и за њих.

Инжењери кажу да су замењене и клеме које су радиле по 20 и више година, неке су биле чак и фабричке. Превентивно су замењени дотрајали каблови команде за кружно кретање и транспорт, као и два значајна ормара. Кажу да је када је реч о осветљењу и грејању на багеру све беспрекорно током целе године.

– Имамо изузетну сарадњу са електрорадионицом за багере и све што нам је било потребно они су успели да набаве. Подршка управе такође није изостала. „Метал“ је обавио крупне инвестиционе радове док су наши људи са система, као што је увек пракса, били ангажовани на различитим мањим пословима – рекао је Пешаковић.

Д. Марковић

Никола Пешаковић

Влада Тесла и његов багер

Када вам на констатацију да се након 40 година рада приближава пензија, коповац каже да је „нажалост, брзо прошло“, свакако ћете застати. Међутим, није то чудно за, како га колеге зову, „жилу куцавицу“ за све службе Првог А БТО система, електропословођу Владана Јовановића, знаног као Влада Тесла. Пуни су хвале за помоћ, савет и знање које несебично дели са свим колегама са система. Човек је старог кова који машину „која га хлебом храни“ гледа као свог садруга.

– Емотивно сам везан за овај багер. Лепо се поздравимо нас двојица сваки пут када долазимо на посао, срце ми заигра. Већ 27 година смо заједно, па као и када гајите дете, васпитавате, гледате, храните, бринете се о њему, тако сам ја моју „тројку“ заволео као живо биће. На мени је да дам све од себе да буде исправна и да електроопрема ради – прича Влада и нерадо се присећа 2009. године када је „глодар 3“ имао хаварију услед пада стреле.

Како нам је поверио, било му је веома тешко док кроз годину дана багер није стао на ноге.

– Када је прорадио, било ми је пуно срце. Сада смо га подмладили електроопремом, трудимо се и дан-данас да све што је дотрајало заменимо што пре, да ради што поузданије. Он је мало специфичан за кварове, односно лоцирање квара, јер је опрема застарела. На новим багерима компјутери ти кажу где је проблем, а овај са својих пуних 56 година сваки дан има неку слабост, баш зато што је стар. Зато је битно да има неко ко га слуша и води рачуна – тврди Влада Тесла.

Златни рударски изазов

Крај још једне године прилика је да се чује глас оних који су својим знањем, ентузијазмом и снагом градили угљенокоп који ради пуних 30 година, а последње деценије је носилац производње угља у „Колубари“

Четири угљене линије, два јаловинска система и систем међуслојне јаловине чине производни систем на површинском копу „Тамнава-Западно поље“ на коме се током једне године произведе просечно око 11,5 милиона тона лигнита и 27 милиона кубика јаловине.

Многи рударски стручњаци сматрају да је први од многобројних успеха овог копа било само његово отварање 1994. године, остварено у веома тешким друштвеним околностима, и чак десет година након доношења одлуке о изградњи.

– Када сам стигао на „Запад“ тек се кренуло са континуалним радом формираног БТО система са „глодаром 1“, и са једним „бандвагеном“ који је радио као одлагач. То је био период санкција, велике несташице горива и механизације. Директор је био Милован Жунић, управник Слободан Марковић, а почетни тим запослених је био занимљивог састава. Чинили су га радници који су радили на ЕШ-евима и припремним радовима током отварања копа, млади људи који су обучавани на „Тамнава-Источном пољу“, као и они који су са радним искуством дошли са тог копа и чувеног Поља „Д“ – присећа се Небојша Симић из Јабучја, пројект-менаџер „Тамнава-Западног поља“, који је на овај откоп стигао у време отварања, као млади рударски инжењер са петогодишњим радним искуством стеченим на Пољу „Д“.

■ Трновит рударски пут

„Западно поље“ било је спој две изузетне школе рударења на овим просторима које су имале и различитости услед специфичности својих лежишта. Како Симић истиче, кроз године коп се градио и развијао, а заједно са њим расли су и усавршавали се и сви радници. Врхунац је достигнут 2013. године, када је остварен и рекорд у производњи откривке од 33,1 милион кубика. Поплава је наредне године зауставила напредовање овог копа који се, међутим, брже него што су многи предвиђали, издигао, и већ 2017.

Небојша Симић

забележио рекорд од произведених 16,8 милиона тона црног злата.

– Увек је био прави изазов радити на овако комплексном копу. Залегање угља, питање одводњавања, велике количине прослојака, раседи, међуслојни песак, рад линије међуслојне јаловине, расподелне станице, специфичан рад „ведричара“, синхронизован рад четири багера који су прилагођени свим условима рада на угљу и јаловини – то су само неке од карактеристика копа, на коме су се могле видети разноврне технолошке ситуације кроз које су се млади инжењери брзо челичили – наводи Симић који је био први шеф Првог БТО система, шеф Припремних радова, шеф ЕШ-ева, помоћник управника, управник, дуго се бавио квалитетом угља и хомогенизацијом, последњих десет година био је на функцији техничког руководиоца погона, а следеће године га чека заслужена пензија.

■ Много се радило

Двадесет година је Драган Бркић из Ратковца главни пословођа у Служби припремних радова. На овом копу ради од самог његовог почетка, 1994. године, када је на њега крочио као двадесетогодишњак, а сада га само седам година дели до пензије.

– Сећам се отварања копа, усек је био дубок седам метара, ја сам тад почео да радим као помоћни радник у Припреми код главног пословође Михаила Марковића. То ми је био први посао. Све смо учили од искуснијих радника, полако смо сазревали. Тада је било мање машина него данас, много

се више физички запињало. Касније сам био планир-мајстор на јаловинском и угљеном систему, па сам се вратио на почетну станицу, и ту сам и остао до данас – навео је Бркић додајући да је много научио и од свог другог главног пословође Петра Дујмовића.

За запослене у Припреми одувек важи да раде један од најтежих коповских послова. Како Бркић наглашава, за озбиљан и тежак рад на копу мораш да будеш живав и храбар.

– Само кад помислим на претходних 29 зима. Колико смо само транспортера на 20 степени испод нуле померали, колико блатишта изгазили, колико смо се смрзавали. Једном су ми од 20 људи на

На „Западу“ увек нешто ново

Иако се каже да један коп вреди онолико колико јаловински системи добро раде, Симића је више привлачио рад угљених.

– Посебно сам поносан што смо уз све изазове успели да постигнемо максималну искоришћеност лежишта радом багера на угљу, радом „ведричара“ и дисконтинуалном производњом. Радници, а поготово инжењери, укључивањем нових машина стално су били у прилици да нешто ново уче. Тако смо ми савладали и „ведричар“ када је 2006. стигао са „Источног поља“. Занимљив је био његов начин рада, и шта је све захтевао од нас да би остварио производњу, али и постигао квалитет ископаног угља – истакао је Симић додајући да рударство кроз посвећени рад брзо уђе у крв, јер коп је такав, 24 сата се мисли о њему, уђе се у систем из ког се тешко излази.

Драган Бркић

терену седморица напустила посао. Тада је алат испадао из залеђених руку. Било је мање људи, али било је и лакше одржавати и пратити коп јер је био мањи. Некада смо на јаловинском систему имали око пет километара трака, данас имамо 35, а неки транспортери су дуги и по три километра – каже Бркић.

– На копу је увек тешко – и кад је зима, киша, мраз, ветар, сунце, све то полако слама. Некад нисам ни осећао да сам и по 50 километара прелазио идући уз и низ транспортер, а сад се све осети. Саживели смо се и све што смо стекли, стекли смо одавде – искрен је Бркић напомињући да је на копу за сваки посао кључан добар тимски рад, али и понеки штос који се научи од искуснијих мајстора.

Све што су радници деценијама раније с муком створили у мају 2014. буквално је пало у воду. Иако је по вокацији и пасионирани пећарош који је одрастао на Колубари, кад је видео воду која му је поплавила коп, остао је без речи.

– Док су нам багери тонули прва мисао ми је била где ћу сад да тражим нови посао. Признајем да нисам био оптимиста. Два дана нисам могао да дођем од куће на посао због поплавлених путева, а кад сам најзад стигао, остао сам 24 сата – наводи Драган сећајући се једног упечатљивог призора њихове борбе с природом кад су вукли погонску станицу све са грмовима који су се закачили на њу.

Коп као друга кућа

Како истиче Милисав Вучичевић са Уба, пословођа Експлоатације дреглајна, поплава је уз бомбардовање 1999. и велики штрајк 2000. године, један од три драматична догађаја који су обележили историју овог угљенокопа.

тога су се низала разна радна места, јер је Милисав прошао све коповске системе.

– Веома млад колектив је био на почетку, сви смо били пуни ентузијазма и веровали смо у наш коп, брзо смо се удружили и све давали за њега. Није нам било ништа тешко. Желели смо да радимо, да негде припадамо. И захваљујући „Колубари“, упркос тешким условима, санкцијама и беспарици, остали смо овде, скућили се, засновали породице. А коп се брзо развијао, долазили су нови системи, и посла је било све више – објашњава Вучичевић подсећајући да су само четири године након тешког покретања производње радници овог копа имали нови изазов – месецима су радили под бомбама.

– Тада сам био надзорник на систему. Сећам се, шаљем смену, излазим с њима и пребројавам их. Проверавам пре силаска у коп да ли су сви добро, имају ли опрему. Просто је чудно колико смо сви тада били мирни. Уплашени свакако, али нико није бежао, није било панике, сви су радили као један док су графитне нити падале с неба – сећа се Вучичевић.

Када су од 2005. кренула велика инвестициона улагања у опрему и системе на овом копу за нашег саговорника била су то времена када су били најсигурнији и најпоноснији на свој коп.

– Када је стигла немачка опрема, све је било ново на Другом БТО систему – багер „глодар 3“, одлагач, пет нових станица. Нисмо могли очима и ушима да верујемо. Стојиш уз саму траку и телефонираш, нема буке. Све ново, само шушти. То је био онај тренутак благостања када смо мислили да смо до пензије мирни. Међутим, свашта је још овај коп преживео – закључује Вучичевић подсећајући да је најбитније да има ко старије раднике да замени кад крену пут пензије.

М. Павловић

Милисав Вучичевић

Прерађено више од ПОЛ

Свима нама је ово била друга кућа, радило се с вољом, а слога је била изузетна. Имао си коме да пренесеш знање, али и од кога да научиш – с посебним емоцијама каже један од пензионера, захвалан што смо му разговором „из чађавог рударског срца измамили чисту људску сузу“

У листу „Колубара“, као сведочанство једног времена, пронашли смо записано његово сећање на дане када је погон био у повојима:

– Прва фаза била је доста технолошки сложена. Према тадашњим потребама, капацитет је био свега 700 тона угља по часу. Утоварна станица била је у Зеокама, а вагони су се кипали у бункер запремине око 1.500 тона, одакле се угаљ изгртао изгртачима и одлазио на примарно и секундарно дробљење, а затим за Обреновац, у ТЕ „Колубара“, на сушење и у широку потрошњу. Погон се на почетку сусретао са многобројним проблемима. Левкови нису били обложени пластичним плочама, па су заглаве биле учестале. При раду решета јављале су се велике вибрације, а бука и прашина су биле катастрофалне.

Комплетан посао обављало је тада мање од стотину људи. На пословима руковања и одржавања учествовали су радници различитих профила – од моделара, преко пекара, до кројача, јер није било довољно квалификоване радне снаге. Сви би, ипак, у

■ Милан Стојановић

кратком року били оспособљени да обављају нове радне задатке. Касније се у процес производње и одржавања машина укључују млади школовани кадрови пуни ентузијазма и елана, који су били жељни да усвоје нова знања и науче што више о новој технологији – говорио је некада за наш лист Ранисављевић, иза кога стоје многобројне иновације и реконструкције погона, које је пратио од идеје до реализације.

Зато није изненађујуће што је он један од десет заслужних радника Суве сепарације добитника јубиларног златника, додељиваних поводом 50 година рада „Прераде“.

■ Повећање капацитета

У годинама које су уследиле повећавали су се енергетски капацитети, а како се ширио коп, расла је и Сува сепарација.

Резултати

Сува сепарација је и данас, захваљујући својим технолошким могућностима, значајна карика у производњи угља и струје и задовољавању потреба широке потрошње. Њено снабдевање осигурано је са Поља „Е“, а она опслужује Мокру сепарацију, Сушару, Топлану, ТЕНТ, ТЕ „Колубара“, док широку потрошњу снабдева сировим комадним угљем и класом „коцка“. Од почетка рада до данас у погонима Суве сепарације прерађено је укупно 502.632.852 тоне угља.

Ове године у децембру је тачно 55 година откако „Прерадин“ погон Сува сепарација уситњава и класира равни угаљ са површинских копова, претварајући га у сировину погодну за коришћење у термоелектранама, Топлани, индустрији и за употребу у широјој потрошњи.

Најстарији радници „Колубаре“ сећају се да је Прва фаза овог погона почела с радом 10. децембра давне 1969. године, упоредо са процесом отварања тада новог и перспективног површинског откопа – Поља „Д“, и изградњом Термоелектране „А“ у Обреновцу. Један од њих је и Слободан Ранисављевић, тада млади машинац, а касније дугогодишњи управник Треће фазе. Иако је већ 15 година у заслуженој пензији, многе његове колеге и сарадници радо га се сећају, јер је оставио упечатљив траг у погону Суве сепарације као стручњак, али и због својих људских квалитета.

■ Изградња транспортера

■ Немања Танасијевић и Слободан Ранисављевић са колегама

10 милијарде тона угља

Већ 1976. године почиње са радом Друга фаза, инсталисаног капацитета 1.300 тона угља на сат, која је пројектована искључиво за снабдевање ТЕ „Никола Тесла“. Процес уситњавања угља од тог момента обавља се у дробилицама великог капацитета и високог степена уситњавања.

Потребе обреновачких термоелектрана за угљем стално су расле, па је убрзо пројектована и Трећа фаза, капацитета 2.000 тона угља на сат, која почиње са радом 15. августа 1980. године.

Искуства Прве и Друге фазе послужила су да се у Трећој фази уведу значајна технолошка унапређења. Опрема је била „Крупова“, а праћење и управљање производним процесом компјутеризовано.

Трећа фаза представља одвојен систем са посебним начином довоза угља са површинског копа Поље „Д“ (сада Поља „Е“), транспортерима са гуменом траком, као и посебним могућностима дистрибуције равног угља у расподелне станице, у зависности од капацитета допреме. На овој технолошкој линији прерађује се угаљ за потребе ТЕ „Никола Тесла“, као и мања количина угља за потребе широке потрошње.

■ Сведок једног времена

Поводом 55. рођендана Суве сепарације разговарали смо са Миланом Стојановићем, старешином смене у пензији, који је са нама поделио своја сећања на период најинтензивнијег развоја и рада овог погона.

– Почео сам да радим 1979. године. Било је то време када се у посао није улагала само снага већ и срце. Ентузијазам, стручност, залагање, колегијалност, као и радна дисциплина били су на висини, тако да није било тешко организовати посао –

рекао је Стојановић, који је овом погону посветио најпродуктивније године свог професионалног живота.

Прешавши пут од пословође класирања, главног пословође смене, до старешине смене на све три фазе Суве сепарације где је провео чак 23 године, испраћен је у заслужену пензију 2018, након скоро 40 година радног стажа.

Из дуге историје Суве сепарације наш саговорник посебно издваја 2015. годину када је остварен рекордни одвоз угља за ТЕНТ.

– Тог 24. августа у другој смени, са Прве и Друге фазе ТЕНТ-у је испоручено осам возова, што је укупно 12.295 тона угља. Сем тога, у истој смени је испоручено и око 1.000 тона угља Мокрој сепарацији. Имали смо изузетан рад „глодара 7“ на Пољу „Д“, одличан квалитет угља, добар рад на довозу и одвозу и већ средином смене видели смо да би резултат могао да буде преко свих очекивања. Овај историјски успех је остварен, пре свега, захваљујући пожртвованости радника, али и доброј организацији и одличној сарадњи свих карика у ланцу. Рекордну производњу смо прославили како доликује, а морам да истакнем да нас је посебно одушевио

гест тадашњег директора Нешковића и председника синдиката Милићевића, који су од свог новца организовали прославу у ресторану за око 30 радника, који су ударнички радили у смени и остварили рекорд који се може постићи само једном или ниједном у радном веку – поносно каже Стојановић.

Кроз даљу причу нашег саговорника ређале су се тешке слике из времена бомбардовања, али и оног када су спасавали машине у погону од великих поплава. Тешко је из његовог богатог животног и радног века издвојити било који период, јер како се чини, сви су важни, а сећања на њих подједнако свежа.

– На крају остају лепе успомене, сећања на непрегледну колону возова и камиона и тежак рударски посао. Остају успомене на „заглаве“, „бежање“ трака, „просипања“ и кварове. Лепо је знати да сте део себе уградили у погон који је створан мукотрпним и дугогодишњим радом. Међутим, многи радници који су дали свој допринос развоју погона, нажалост, више нису са нама. Не може човек који је радио у овом постројењу да се не сети Раше, Муфија, Папуле, Чола, Јасмине, Драгана, Фуртуле, Чупе, Аћима, Беље, Сула, Саве... Заслужили су да их поменемо. Свима нама Сепарација је била друга кућа, радило се са вољом, а слога је била изузетна. Имао си коме да пренесеш знање, али и од кога да научиш – с посебним емоцијама каже Стојановић, захвалан што смо му овим разговором, како каже, из чађавог рударског срца измамили чисту људску сузу.

Такви су били људи који су стварали, радили и уткали себе у овај део „Колубаре“.

Т. Симић

Услови рада

У свим деловима постројења радни услови су веома тешки. У погону је много машина, преко стотину транспортера, дробилица, решета, изгртача. Велика је концентрација прашине, испарења од прераде угља, а објекти су затворени, док су фасаде и кровови углавном урађени од лима, те је током лета посебно тешко, а неизбежни степен ризика је висок.

егама у погону

Утоварна станица Суве сепарације

Поглед кроз радионички прозор

Погнути за својим машинама,
мајстори деценијама
дају свој допринос
поузданом раду коповских
производних система

Иако је „Металов“ погон Елмонт препознатљив по свом раду на терену, на крају ове године одлучили смо да на тренутак провиримо кроз прозор њихових радионица у Лајковцу – машинске, електро и оне за челичне конструкције, које су, ипак, полазна и повратна тачка у свим мајсторским подухватима на коповима.

А у прилог томе да су у питању не само подухвати већ и праве авантуре говори чињеница да госта на самом улазу у радионицу за машинску обраду чека „гиљотина“. Као да овај надимак није већ довољно живописан, радници јој тепају и ГМ – скраћено од гиљотинске маказе, пошто је реч о маказама за сечење лима. За њима смо затекли Милоша Тешића из Лајковца, који већ више од 20 година сече лимове, али и гуму, и за кога нема дана када нема посла.

За то време, његов колега Драган Пауновић, из Аранђеловца, ради на бушилици пречника до Ф40. Запослен је преко ПРО ТЕНТ-а већ нешто више од две године, а у тренутку нашег обиласка бушио је лим за

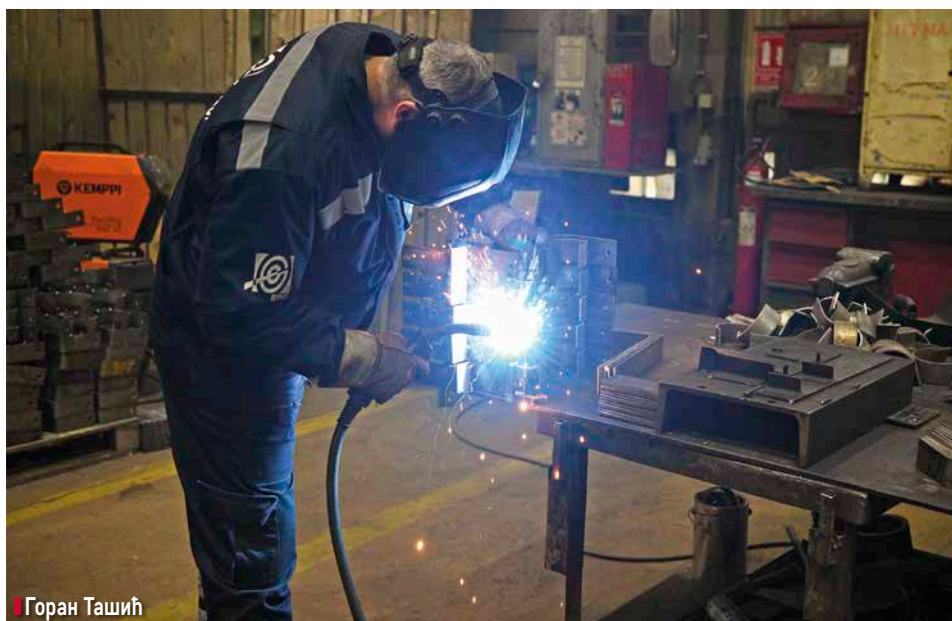

Милош Тешић

осигурање моделних носача каблова. Иако је пре него што је дошао у ову радионицу радио неке сасвим друге послове, брзо је, уз помоћ искусних колега, савладао рад на бушилици, који им је био неопходан.

Раде уз раме с њима је металостругар Милош Митровић из села Рукладе, који има 23 године радног стажа, а од почетка ради у овој радионици, и то на машини универзални струг. Тог дана обрађивао је забрављиваче за ролне – програм чланци Б1600. Задовољан је послом и каже да нема стајања, током целе смене ради се пуном паром.

С тим се сагласио и Марко Живковић, додајући да посла има за наредне две године, толико би могао да не прекида рад на великој стубној бушилици која му је припала на управљање. Прекинули смо га док је бушио забрављиваче ролни за транспортне траке. За рад на овој машини обучио га је колега који је био на том радном месту, а касније прешао у контролу, па је Марко сада сам на тој машини. И он је запослен преко ПРО ТЕНТ-а пре око две и по године, а Елмонт му одговара јер је ближе кући у Лајковцу, где живи са породицом. Са нама је поделио своје утиске, рекавши да су услови рада добри. Истиче да се нада да

Горан Ташић

Милош Митровић

Драган Пауновић

Дејан Пажиновић

ће у будућности имати уговор у „Колубари“, а самим тим и већу плату.

Оставивши га послу, прошетали смо даље до радионице за челичне конструкције.

Тамо смо се сусрели са Гораном Ташићем из Пољана, који у браварским пословима има већ 23 године искуства. Гледали смо док ради носаче каблова, што је доста импресиван призор, јер све пршти од варница и блешти, што од брушења што од заваривања. Иако је наоко лепо, јасно је да су услови изузетно тешки, па мајстори имају загарантован бенефицирани радни стаж.

Зоран Томић из Лајковца није био претерано причљив. „Протурио“ је са нама само неколико реченица и вратио се раду на постољу за струјни орман. У том кратком разговору сазнали смо да је у радионици већ две деценије.

Иначе, Метални погон који обухвата ове две радионице задужен је за израду свих врста лаких челичних конструкција и резервних делова. У овој радној јединици израђују се мостови за прелаз преко трака, трачни транспортери, стубови за расвету,

Педесет пет година Елмонта

Елмонт једини у „Колубарином“ производном ланцу ради са струјом високог напона. Основан је 3. марта 1969. године као самостално предузеће, а у састав Рударског басена улази 1983. Реч је о специфичном погону и јединој организационој јединици која се у „Колубари“ бави изградњом и одржавањем далековада.

Организација

Погон Елмонт је организован у четири радне јединице: Енергетика, Одржавање ЕЕ и ТТ објеката, Телекомуникације и Метални погон. Све радне јединице су обједињене одељењима техничких припрема за електро и машинску службу. У оквиру Оперативе погона функционише логистичка подршка за транспорт и механизацију, као и за набавку и планирање.

контејнери разних типова и димензија, пегле за вулканизацију трака. У новије време је освојена технологија за израду свих типова челично-решеткастих стубова за далековеде.

Када је реч о електрорадионици, она нема раднике који су стално ту, већ само када има потребе, јер су електромонтери углавном на терену. Они се баве изградњом свих енергетских објеката – почев од електроинсталација, нисконапонских мрежа, далековада, до напонског нивоа 35 kV, трафостаница до 35/6 (10) kV, монтажом свих врста постројења и разводних ормана.

Када је потребно, одреди се екипа која остаје у радионици, па је у дану наше посете ту, између осталих, био и Дејан Пажиновић, који је са колегама радио касете пегли за вулканизацију. Рекао нам је да му је свеједно да ли је на терену или у радионици јер нигде није лако, али да би ипак као најтеже издвојио монтирање стубова за далековеде и рад на висини, што и јесте специфичност њиховог занимања.

М. Пауновић

Марко Живковић

Зоран Томић

Ремонт завршен пред празнике

У складу с планом да „глодар 1“ за шест месеци пређе на „Западно поље“, инвестициона оправка дела производне опреме организована је за крај године

Током децембра на Првом БТО систему Поља „Г“ ремонтвани су роторни багер, одлагач и трачни транспортери, а реализовани инвестициони радови од великог су значаја, с обзиром на то да „глодар 1“ у другој половини наредне године очекују нови изазови јер је тада планиран његов прелазак на „Тамнава-Западно поље“.

Послови на багеру отпочели су 25. новембра и током четири недеље на њему су радили радници „Металовог“ Погона за ремонт, док је на одлагачу и трачним транспортерима послове обављала машинска служба Поља „Г“, истиче руководилац погона Жељко Петровић. Промењено је око 50 папуча транспорта, 11 колица на транспорту, четири погонске звезде и три редуктора транспорта. Задигнут је куглбан, велики аксијални лежај, опран је и премерени су зазори. У току наше посете копу рађена је замена великог куглбана за одложну траку 2.

Мањак радне снаге

Велики број запослених на коповима крајем ове године стиче услов за одлазак у пензију, тако да ће већ постојећи недостатак радне снаге постати још видљивији. Како истичу наши саговорници, долазак нове радне снаге и бољи статус ангажованих били би додатни подстрек да се посао обавља са више енергије, поуздано и без бојазни да ће задати рокови бити пробијени.

– Сви редуктори на багеру су скинути, демонтирани и допремљени у машинску радионицу „Тамнава-Источног поља“ – оба редуктора радног точка и сва четири погона трака. Једино је редуктор кружног кретања траке 2 транспортован у Погон за ремонт, где се мења излазно вратило и лежај на излазном вратилу. На врху багера замењене су две котураче, за шта је било потребно да буду постављене ламеле и да се анкерише радни точак. На радном точку сервисирани су кашике и замењен полумесец – објашњава Горан Тодоровић, управник машинског одржавања.

Када је реч о ремонтним активностима на одлагачу, замењене су папуче на транспорту, све чауре, два редуктора погона траке 1 и погона траке 3 и заварене су погонске звезде на транспорту. Замењена су и два бубња, погонски бубањ траке 1 и превојни бубањ Ф800 на траци 3. Велики посао била је и замена понтона на погонској станици Е5.

Шеф система Жељко Маринковић каже да су сви запослени били максимално ангажовани и да су уложени надљудски напори да се посао заврши квалитетно и на време, а да је све протекло по плану потврђује и надзор за ову инвестициону оправку Стефан Петровић, машински инжењер на БТО систему.

Машински инжењер оперативе Владимир Петровић, који је запослен у Рударском басену „Колубара“ већ 15 година, последња два месеца ради на Пољу „Г“. Подсећа да су овакви послови на коповима уобичајени и да су људи навикли на тешке услове рада, што не значи да им је лако да се изборе са свим изазовима.

Највећи део ремонтних активности на коповима „Колубаре“ изводи се током летњих месеци, најкасније с почетка јесени, док су још повољни временски услови. Међутим, како је планирано да се „глодар 1“ премести са Поља „Г“, радови се темељно обављају у децембру, тако да ремонта на овом багеру наредне године неће бити.

– Наравно да временски услови утичу на динамику, јер је, рецимо, неопходно да се плац скоро свакодневно насипа како би могло несметано да се ради. Има доста тешких захвата, као што је чишћење куглбана траке 2, које захтева да запослени улазе у тзв. каце, које су масне и пуне блата – набраја Вељко Илић, технички директор Поља „Г“, и додаје да за електроструку на багеру овога пута није било великих послова – замењени су одређени каблови и урађена редовна контрола. Напомиње и да је, паралелно са ремонтом, рађена и реконструкција на одлагалишту.

С. Ђоковић Станковић

Живот као на покретној траци

Уз захтеван сменски посао на „ведричару“ Дејан Миливојевић већ деценијама негује своје хобије – тенис, голубарство и мотоциклизам

Дејан Миливојевић, рударски техничар, свој радни век у „Колубари“ започео је 1988. на Пољу „Д“, а на површински коп „Тамнава-Западно поље“ прешао је одмах по његовом отварању, пре тачно 30 година. У почетку је радио као тракиста на одлагачу, затим као планир-мајстор, а већ осам година као тракиста на чувеном „ведричару“. Иако његово задужење подразумева стално будно праћење пресипа и исцрпљујући рад по сменама, Дејан каже да је веома задовољан послом и радним окружењем и да, уз добру организацију, увек успева да издвоји време и за своја три хобија – тенис, голубарство и мотоциклизам.

– Спорт ми је у крви. Мој отац, Миливоје Мића Миливојевић, био је професор физичког у Техничкој школи у Лазаревцу, кошаркашки тренер, инструктор скијања, чак је био и хокејаш док је студирао. Са својим кошаркашима освојио је многе медаље на школским такмичењима. По узору на њега, и ја сам рано почео да се бавим спортом. Тенис тренирам од своје петнаесте године, а још давне 1997. положио сам за тениског тренера код Радмила Арменулића – са поносом истиче Дејан, који иза себе има скоро три деценије тренерског искуства.

Био је члан Тениског клуба „Колубара“ од његовог оснивања 1996. године па све до епидемије

■ Дејан Миливојевић и Неда Танасковић

коронавируса. Тренирао је много деце од којих су нека постигла значајне успехе и наставила да се баве овим спортом. Његове ученице Мина Миловић и Јелена Лазаревић су захваљујући тенису отишле у Америку на колеџ. Јелена је освојила највећи број медаља, а данас је и сама тениски тренер. Као посебан успех истиче тријумф младе Ваљевке Неде Танасковић, која је успела да освоји турнир на кампу Јанка Типсаревића у Београду, иако тренира тек осам месеци, што је велики успех.

– Поносан сам на све дечаке и девојчице који су освајали турнире, највише на Бојану и

Стевана Ђенадића, Јордана Ранковића, већ поменуто Мину Миловић и Јелену Лазаревић. Од млађих се као најталентованији истакао Никола Савковић из Барошевца. Приметио сам да је у Лазаревцу мање интересовање за тенис него у Лајковцу и Ваљево. Ваљево има три тениска клуба и тамо повремено радим са децом – каже наш саговорник.

Упоредо са тенисом, Дејан се успешно бави и голубарством.

– Голубарство ме интересује још од када сам био дете, али сада је то прерасло у нешто озбиљније, увек имам преко стотину голубова и учествујем на такмичењима, градским,

општинским, републичким. Освајао сам првенство наше општине за младе голубове и за сениоре. Имам четири освојене златне алке на којима пише број прстена голуба. Сваке године направим по три-четири резултата, али улажем много у храну, витамине. Имам добре голубове, али због недостатка времена не могу довољно да им се посветим – каже Дејан, уз објашњење да квалификација за такмичења мора раније да се обезбеди. Комисија долази током године и голубови морају добро да лете како би се следеће такмичили. За наредну годину обезбедио је учешће на првенству ГО Лазаревац, првенству Београда и првенству Србије.

За разлику од тениса, који је по речима Миливојевића спој лепог и корисног, голубарство је скуп хоби од ког нема зараде, а који захтева доста средстава и одузима доста времена. Некада му је сваки минут испуњен – изађе из смене, има тренинге, прати голубове, провоза се мотором. Слободног времена готово и да нема. Усклађивање сменског рада са додатним интересовањима чини да се некад осећа као да живи живот на покретној траци.

А. Тошић

Освајач бројних турнира

Дејан је током година и сам учествовао на бројним тениским турнирима, а освојио их је чак 30, и то 20 сениорских и десет ветеранских. Освојио је први турнир организован у Лазаревцу, који се 1991. године играо на теренима у Стубици, као и десет сениорских турнира Отвореног првенства Лазаревца заредом. Ове године освојио је турнире за ветеране преко 45 година који су организовани у Лазаревцу и Лајковцу.

Снажан начин да се пренесе порука

У избору текста превагу обично односе прилагођеност узрасту и васпитна функција, подела улога умногоме зависи од сензибилитета самих ученика

Од 4. до 6. децембра на сцену Центра за културу Лазаревац изашло је око 150 ученика основних школа са територије лазаревачке општине и извело 18 представа током 12. школског позоришног фестивала. Вођени својим учитељицама и наставницама, они су месецима припремали представе како би кроз говор, мимику, покрет и све што чини драмску уметност исказали своје таленте и пренели племените поруке. „Први дејт“, представа ОШ „Кнез Лазар“ из Лазаревца, најбоља је у категорији старијих основаца. У нижим разредима за прво место изборила су се „Чаробна крила“, комад ОШ „Милорад Лабудовић Лабуд“ из Барошевца.

Фестивал је поникао у ОШ „Диша Ђурђевић“, тада у Вреоцима, према идеји професорке Александре Љубојевић. Од ове године Пулс театар је организатор и први партнер како би цео догађај добио на већем значају и широј видљивости.

■ Деца за децу

Школске представе сценски су анализирале тинејџерске проблеме, оживљавале књижевне и филмске ликове, интерпретирале легенде, реконструисале сеоски амбијент, испитивале стандардне представе јунака из бајки. Неке школе су припремиле по две или три представе. Једна је изведена на енглеском језику.

Иако првенствено усмерен на општину, на фестивалу су учествовали и основци

Будуће колеге

Фестивал је четири године млађи од нашег институционализованог рада, што значи да морамо да се подржавамо, хтели – не хтели. Децу кроз овакве садржаје воде идеје лепоте, правде, поштења и слободе. На крају, и неко дете које данас учествује једног дана ће бити наш колега – запазила је Ивана Недељковић, директорка Пулс театар.

■ Фотографије: А. Радовановић

из Влашке, Обреновца и Лајковца. Можда је најзначајнији циљ стварање и неговање будуће публике – од емитовања позоришног бонтона пре сваке представе до тродневне атмосфере.

О наградама је одлучивао жири: редитељка Бојана Лазић, глумца Угљеша Спасојевић, кустоскиња Модерне галерије Даринка Станојевић, Сандра Ђурђевић, председница Плесног клуба „Колус“, и Душица Живановић, ауторка литерарног фестивала „Фелис“. С обзиром на природно другачији приступ просветних радника у поређењу са радом драмских професионалаца, основни критеријум је био да се подрже представе које су са децом рађене за децу.

– Генерално, представе су на врло високом нивоу. То је општи утисак. Уживала сам. Наравно, неке су представе боље, не у смислу сценографије, костима или глумачке изведбе већ на нивоу сагледавања избора теме и поруке. Изузетно је важно да педагози питају ученике шта их узбуђује и радује. То препознајем као најзначајније. Чини ми се да теме које се тичу родитеља и педагога, а било их је, нису релевантне – сумирала је своје утиске Бојана Лазић.

Заљубљивање и проблеми који се на то надовезују, попут самопоуздања, аутентичности и притиска вршњака, сценски су уобличени кроз „Први дејт“, представу лазаревачке ОШ „Кнез Лазар“.

– Ученици су ми дали идеју, мотивацију и енергију. Знала сам шта желе, па је мој

задачак био да пронађем добар текст. Раније смо углавном радили класику. „Први дејт“ је за њих био искорак – казала је Јелена Дражић, професорка која је са ученицима одељења VIII₂ и VIII₄ поставила комад.

Текст Милице Костић, вид синтезе дејчјих разговора у школи, понегде је измењен, помало ублажен и прилагођен личностима самих ученика. Желели су да оживе текст не прелазећи границу јер је први састанак осетљива тема. Преиспитивани су и штетни трендови који се намећу пубертетском узрасту.

Признања

Титулу најбоље представе у нижим разредима понела су „Чаробна крила“. Друго место припало је „Коктел-бајци“, ОШ „Војислав Вока Савић“ из Лазаревца, а треће „Змајевој дијети“ ОШ „Михаило Младеновић Селџа“ из Дудовице. „Коктел-бајка“ је награђена и за колективну игру и сценографију, а „Змајева дијета“ за костимографска решења и адаптацију текста. На листи старијих основаца „Први дејт“ ОШ „Кнез Лазар“ прате представе „И девојчице играју фудбал“ исте школе и „Змај Јовини пангалози“ лазаревачке ОШ „Дуле Караклајић“. Млађи и старији основци добили су и индивидуалне глумачке награде. У различитим категоријама награђени су Коста Марковић, Елена Чавић, Дуња Аговић, Балша Крушкоња, Теодора Лазаревић, Софија Савић, Урош Радосављевић, Василије Вујановић, Јана Савковић и Милан Марковић.

„Чаробна крила“

– Главна тема је била хоће ли на крају бити загрљаја, пољупца или држања за руке. То сам препустила њима. Кључно је да се они осећају пријатно и да се не изгуби поента. Уметност је снажан начин да се пренесу суштинске поруке о ономе са чиме они живе. Била сам њихова менторка, али су они имали своју визију – објаснила је професорка Дражић, наглашавајући да деца посебно воле вршњачке теме.

Глума није само текст

Представе у нижим разредима основне школе захтевају другачији рад и већу укљученост родитеља због костима, сценографије и организације. При одабиру текста учитељице воде образовна компонента и прилагођеност годишту, као и бројност ликова како би што више ученика било укључено. Труде се да улоге поделе према личним афинитетима ученика.

Аутор текстова првопласиране и другопласиране представе на овогодишњем такмичењу је Тоде Николетић. Са својим

одељењем III, „Чаробна крила“ је поставила Милица Симеуновић, учитељица у ОШ „Милорад Лабудовић Лабуд“ у Барошевцу. С поруком да свако треба да нађе своја крила не штетећи другима, примарно је било да текст не буде пуко учење дијалога напамет већ да и деца са позорнице и деца из гледалишта нешто науче.

Учитељица би током припрема понудила једно виђење сцене, ђаци би имали своје предлоге, онда би испитивали и тражили најприхватљивије решење. Бројност дијалога и брзина смењивања захтевале су много труда да се све увежба и повеже. Пробе су одржавали у месецима вируса, па су ретко били комплетни.

– Млађима је све и даље игра. Највреднији им је унутрашњи осећај јер раде нешто што воле. Мислим да је важно извести дете из зоне комфора у смислу новог позитивног искуства, али то не сме бити морање. Драгоцено је ако превладају страх. Баш зато је пожељно да добију што разноврсније искуство од седме до десете-једанаесте

године. Довољно су велики и истовремено довољно мали да их осећаји нелагодности не спутавају. Зато се усуђују да пробају – навела је Милица Симеуновић.

Као драмско виђење Вука који у потрази за Црвенкапом среће Пепељугу, Снежану и друге познате јунаке, „Коктел-бајка“ је освојила друго место. Представу ОШ „Војислав Вока Савић“ режирале су учитељице Марија Ћокић и Ђиљана Милановић са својим одељењима II₄ и III₂. Вежбали су, остајали после часова, али су на свакој проби уживали.

– Нека деца су стидљивија, има и оних са понеким проблемом у изговору, али то није могло да се примети. Сваком је улога пријала. Нису имали много текста, али су сваку реченицу донели на свој начин. Они отворенији повукли су другу децу. Доста њих се ослободило. Објаснила сам им да глума није само текст, већ и покрет, став... Трудиле смо се да сву децу укључимо и пронађемо им део који им највише лежи – указала је Марија Ћокић.

Као и у другим представама, и у „Крилицама“ је избор сонгова изазвао емотивне реакције публике. Учитељице подвлаче да је музика инспиративна, не само у представи већ у раду уопште. Деца уживају у музичком и ликовном изражавању и сличним областима јер могу да се испоље на један другачији начин.

– Много је усклађивања термина било, можда смо у неким тренуцима и родитељима били напорни, али то што су деца приказала и како су се осећала јесте непроцењиво – додала је учитељица Милановић.

Наше саговорнице су из различитих углава приближиле само део токова једног драмског процеса. Уз захвалност родитељима, Центру за културу и Пулс театру, посебно њиховом Техничком сектору, оне истичу да су ученици расположени да наставе да играју своје представе.

М. Караџић

„Коктел-бајка“

Марш мртвих душа

У селу Бистрица надомак Лазаревца у касну јесен семенке клокоцике, сударајући се једна с другом, испуштају звуке чија мелодија подсећа на корачницу

Када у октобру на Бистричким висовима, посебно око брда званог Кременица, задува слаб поветарац, кроз тај тихи, завијајући шум може се сасвим јасно разабрати клокотање. Као да клокоће нека вода, које ипак нема на видику. У ствари, то се чује музика јединственог оркестра састављеног од више стотина жбунова биљке клокоцике чије семенке, сударајући се једна с другом, свирају тужну безимену баладу.

– Када ми је деда Витомир први пут показао жбун клокоцике, упозорио ме је да га ни за живу главу не ломим или на било који други начин скрнавим. Рекао ми је: „Војо, сине, ово дрво је свето, а с тим стварима не треба се играти“ – препричава Војислав Николић (69), мештанин, свој први контакт са клокоциком, коју је народ тако прозвао због чудних звукова које испушта у време зрења.

Према народном веровању у Србији, семе ове свете биљке има магијску моћ и штити од

Војислав Николић

врацбина и урока, а за време рата војници су га носили као неку врсту амајлије. Због своје угрожености ово жбунасто дрво законом је заштићено и, сем у парковима, у природи се ретко сусреће.

■ Тајанствена порука

Ипак, на Бистричким висовима слободно расте на стотине жбунова ове необичне биљке чији предивни цветови лети привлаче ројеве пчела. У октобру, када плод сазри, њене семенке, сударајући се у малој сасушеној чахури, све док не падну на земљу, свирају тајанствену тужну мелодију која се ношена ветром разлеже свуда по околини.

Сељаци га зову још и писано дрво. Изгледа као да је неко графитном оловком исписао кору стабљике с намером да

та загонетна порука заувек остане недешифрована. Углавном, мештани су уверени да ово необично дрво поседује тајанствену моћ, па су строго пазили чак и да га стока на испашаи заобилази у великом кругу.

– Искрено, док ме болест није саватала, нисам ни размишљао због чега је наше село богомдано да се баш овде, по нашим врзинама, размножила ова, без сумње, света биљка – објашњава стари Бистричанин како га годинама уопште није ни интересовала ова, доскоро, неразјашњена мистерија.

■ Жбун као споменик

Пре неколико година Воји се на лакту из чиста мира створила отворена рана. Прво је безуспешно покушао да се сам излечи, али је на крају ипак био приморан да се обрати лекарима. Утврђено је да су му оболели крвни судови и да хитно мора под хируршки нож.

– Нешто се мислим – Војо, нема шансе да те секу, ако мора да се мре, нек се мре. Вратим се кући па почнем да листам по

Напред, на непријатеља

Приликом борби на Кременици погинуо је и командант Гвозденог пука Миљивоје Стојановић Брка, који је био инспирација Станиславу Биничком да компоује чувени „Марш на Дрину“. Пред почетак борби Брка је добио запаљење плућа и био је смештен у болницу. Када је, међутим, чуо за Мишићево и Путниково наређење да се непријатељ мора протерати преко Колубаре, Стојановић је, како је остало записано, рекао: „Моје место је међу мојим војницима. Када се сврши борба, кад потиснемо непријатеља, отићи ћу да се лечим.“ После више поновљених напада, пуковник Стојановић је сам пошао испред својих бораца на још један јуриш. Последње речи биле су му: „Напред, на непријатеља!“ Пао је погођен митралеским мецима, али је пук наставио напредовање и под командом заменика, потпуковника Димитрија Милића, успео да савлада отпор окупатора. На дан његове погибије, 4. децембра, у оквиру манифестације „Дани Колубарске битке“, ове године одржан је комеморативни скуп и положени су венци на спомен-плочу коју су Брки подигли Бистричани.

Заштита од метка

Клокоцика или клокоц, јесте жбунасто дрво распрострањено на територији Мале Азије, централне и јужне Европе. У Србији је проглашена заштићеном врстом. Цвета у мају, а плод и семе сазревају током октобра. Плод виси у чахури, у којој се налазе семенке. У Украјини се буше рогови младим теладима и у те рупе ставља сребро са концем свиле, а затим се рупе затварају комадима клокоцике. На овај начин, према веровању, теле је заштићено од врацбина. У Пољској је постојало уверење да се ђаво плаши клокоцике, па су људи често носили са собом плодове ове биљке како би се заштитили од громава и црне магије. У Србији, према народном веровању, семе клокоцике штити од урока, а за време рата војници су га носили као заштиту од метака.

Обележена 110-годишњица

Полагањем венца у крипти Храма Светог великомученика Димитрија и на Споменик српском ратнику 14. децембра обележено је 110 година од Колубарске битке. На централној државној церемонији коју је организовао Одбор за неговање ослободилачких ратова Србије говорио је председник Владе Републике Србије Милош Вучевић. Венце су положили представници Министарства одбране и Војске Србије, као и амбасадори република Аустрије, Чешке, Мађарске и Словачке.

Гуглу тражећи неког поштеног травара. На Старој планини пронађем свог човека. Очас посла смо се договорили – присећа се Воја разгорогачених очију, стварајући тако код саговорника утисак да у причи тек следи драматични заплет.

У пристиглом пакету са осушеним лековитим травкама налазило се и неколико браон семенки. Правећи се да их не препознаје, Воја је поново позвао травара, који му је рекао да су то зрна клокочике, те да се од њих не кува чај, већ да служе као амајлија.

– Вели он мени: „Побратиме, ако озбиљно намераваш да оздравиш, мораћеш поред чајева да користиш и семенке. То је онда права терапија, у комплекту. Једно зрно обавезно носи уза се, а остала окачи по кући, бар док рана не зацели. То ти је заштита боља од сваког мелема. Кад је мир, штити од свих могућих ала, а у рату и од метка...“ Последње речи су ме погодиле као да ме је неко маљем ударио посред челенке. У тренутку ми се разјаснило како се свето дрво размножило на мојој Крменици. Испустио сам телефон, а сузе су почеле саме да навиру. Плакао сам као мало дете – сузних очију присећа се старина тог судбинског разговора с непознатим горштаком.

Клокочику су, по свој прилици, расејала мртва тела српских војника погинулих у бици на Крменици, који су семенке ове биљке носили да би их заштитили од метака. Нажалост, у борбама које су се водиле углавном прса у прса, многима није била од помоћи. Тако је готово сваки жбун на Крменици, можда, гробно обележје неког српског незнаног јунака. Из семенки свете биљке, затурених у иструлелим војничким блузлама, никле су нове биљке.

■ Божја процена

Од 4. до 8. децембра 1914. године на брду Крменица одиграла се једна од најкрвавијих битака у Првом светском рату. За та четири дана из строја је избачено готово хиљаду

српских војника. Кад су пушке утихнуле, много страдалих тела и велике количине војне опреме остали су на попришту.

Прича се да је месецима након битке ваздух у Бистрици и околним местима мирисао на крв. Војина баба Милева Симић, коју су звали Ленка, причала је за живота често о великој погибљи на Крменици. Није било куће у околини која за време Великог рата није изгубила бар једну мушку главу. Због тога не чуди што је народ овог краја био киван на Аустроугарску царевину и њене војнике.

О томе сведочи и једна тужна прича коју је Ленка чувала у себи све до пред сам крај свога живота. Она и њена две године старија рођена сестра Миросава одвеле су убрзо након битке на Крменици овце на испашу. Пронашле су пушку, па је Миросава кренула у осветничку мисију. Док је имала муниције, пуцала је у тела већ мртвих аустроугарских војника.

– Ленка је покушала да је одврати плашећи се проклетства. Испоставило се да је Бог правилно проценио ову осветничку

акцију. Миросава је за живота отхранила петнаесторо живе и здраве чељади. Ранка, једна од њених ћерки, родила је чак шесторо деце – оправдава Воја поступак своје рођаке.

■ Корачница мртваца

На Крменици и у околини овог брдашца још увек се налазе ровови заостали из Првог светског рата. Неки су дубоки и преко једног метра. Понегде се назире чак и некадашња командна места. Довољно је мало загревати по површини земље да се појаве шрапнели или понеки зарђали метак. Они срећнији налазили су чак и бајонете, шлемове, а понеку витрину у сеоским кућама и данас красе праве правцијате официрске сабље, пронађене на простору где се одиграла битка.

– Сећам се да сам се с осталом децом пуно пута играо рата по напуштеним рововима. После орања, с 50 ари могао си да сакупиш пуну корпу метала. Онда трк у варош где смо зарђалу танад мењали за кутију шећера, канту масти или џак брашна – присећа се Воја својих дечачких дана.

Понекад би рало које би вукли волови из земље ископало војничку чизму у којој би се још увек налазио скелет нечијег стопала. Велики број мртвих тела остао је заувек на бојном пољу јер није имао ко да их однесе и сахрани. Појединим учесницима ове велике битке изгинуле су читаве породице у Великом рату. Опет, други су се у тим несрећним ратним временима водили као нестали, па им се тако изгубио сваки траг.

Природа се изгледа сама побринула да обележи гробове незнатих јунака. Сваког октобра јединствени оркестар клокочике у помен погинулих хероја засвира тужну баладу. Као да се чује звекет костију страдалих. То само мртве душе марширају.

Војислав није отишао на операцију. Стриктно слушајући травара, успео је да прездрави. Од тада се не одваја од чудотворних семенки ни за живу главу.

Д. Ђорђевић

Драгоцени даваоци крви

Највећу захвалност дугујемо рударима „Колубаре“ који се на позиве увек одазивају у великом броју

Институт за трансфузију Србије на крају још једне године прогласио је Градску општину Лазаревац за најхуманију општину у нашој земљи, са највећим бројем добровољних давалаца ове драгоцене течности. Признање је у оквиру свечаности која је организована 13. децембра у Старом двору примио председник ГО Лазаревац Томислав Рикановић, уз напомену да му је част што је наш град освајач ове титуле хуманости већ десету годину заредом.

– Задовољство ми је што имам прилику да будем у друштву људи који су толико пута показали своју величину и племенитост. Највећу захвалност дугујемо рударима „Колубаре“, који без обзира на то што

даноноћно раде у тешким условима, увек нађу времена да се у великом броју одазову хуманитарним акцијама – рекао је Рикановић.

Црвени крст у Србији заједно са овлашћеним трансфузијским установама ради на промоцији, регрутовању и

задржавању давалаца крви као и на прикупљању јединица крви толико потребних за различите медицинске интервенције, јер готово да не постоји клиника која не примењује трансфузију крви.

Ј. П.

■ Обележен Међународни дан борбе против насиља над женама

Број пријава за насиље током 2024. године у лазаревачком Центру за социјални рад премашио је пет стотина

Заједно смо јаче

Радионица на тему „Ма то је само шала, стварно претерујеш“ намењена примарно средњошколкама са територије општине Лазаревац одржана је 6. децембра у Модерној галерији, поводом Међународног дана борбе против насиља над женама. Програм је реализован у сарадњи са Центром за културу, у оквиру пројекта „Заједно смо јаче“, који је осмишљен са циљем да младе, посебно жене, едукује о насилним обрасцима и оснаживању здравијих односа.

Активисткиња Катарина Ранковић, идејни творац и модератор радионице, каже да је било речи о томе како препознати различите облике насиља који се често оправдавају као шала, а негативно утичу

на младе, нарушавајући њихово самопоуздање и осећај сигурности. Посебан фокус био је на вербалном и психолошком насиљу, као и на саветима како реаговати на токсично понашање.

У разговору је учествовало око 30 ученица Техничке школе „Колубара“ из Лазаревца и група наших суграђанки. Подељена су бројна искуства. Све

заинтересоване су саветоване како да реагују уколико се суоче са психолошким насиљем, али и како да препознају „црвене заставице“ у партнерским односима.

Током трајања „16 дана активизма против насиља над женама“, што је глобална кампања одржана у периоду од 25. новембра, Међународног дана

борбе против насиља над женама до 10. децембра, Међународног дана људских права, у Лазаревцу су организоване и бесплатна пројекција филма „Само кад се смијем“, као и радионица поводом Међународног дана људских права.

С. Ђ. С.

Поразни подаци

Центар за социјални рад у Лазаревцу од 2020. године бележи постепен раст броја пријава насиља. Током 2023. године евидентирано је 466 пријава, од чега су 303 жртве жене, а 163 жртве мушкарци. Прошле године забележено је да је деведесет петоро деце било жртва породичног насиља и занемаривања, 43 девојчице и 52 дечака. У 2024. години број пријава за насиље прешао је 500, док је забележено чак 140 случајева насиља над децом у нашој општини.

Нова мобилна апликација

ЕПС Увид у рачун

На једном месту
можете преузети и
платити рачун,
пратити уплате и
статистику потрошње
три године уназад.

Скенирај
и преузми

